

*До разової спеціалізованої вченої ради
Дніпровського державного університету
внутрішніх справ*

РЕЦЕНЗІЯ

**доктора юридичних наук, старшого дослідника Почтового М.М.
на дисертаційну роботу Южеки Романа Сергійовича на тему «Рішення
Європейського суду з прав людини як джерело кримінального права
України», подану на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань
08 «Право» за спеціальністю 081 «Право»**

Актуальність теми дослідження. 23 лютого 2006 року Українським парламентом на законодавчому рівні було визначено роль практики Суду Ради Європи в механізмі правового регулювання. Зокрема, стаття 17 Закону України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини» містить нормативно-правовий припис, згідно з яким суди застосовують при розгляді справ Конвенцію про захист прав людини та основоположних свобод і практику Страсбурзького суду як джерело права.

Як юридичний факт, вказана новела законодавства не зняла, а навпаки – ще більше актуалізувала проблему визначення правової природи цього феномену та загострила наукову дискусію з приводу його джерельності, зокрема відповідно до змісту ч. 5 ст. 3 КК України джерелом кримінального права визнано лише Конвенцію як міжнародний договір, згоду на обов'язковість якого надано Верховною Радою України, що відображає статичний аспект об'єктивного права. Крім цього, загальнотеоретична характеристика юридичної природи практики ЄСПЛ з необхідністю вимагає з'ясування такої властивості досліджуваного правового феномену, як його прецедентність.

Відтак дисертаційне дослідження Южека Романа Сергійовича присвячене актуальній проблемі сучасної правової науки, яке потребує нагального вирішення, адже немає підстав заперечувати, що норми Конвенції також здійснюють правовий вплив на правосвідомість і поведінку суб'єктів правовідносин, джерелом якого є правові позиції Європейського суду з прав людини, що є динамічним аспектом права, оскільки покликані відобразити динамічний характер

змісту конвенційних норм, що пристосовуються до конкретно-історичних умов в результаті їх казуального тлумачення.

Оцінка наукового рівня дисертації і наукових публікацій здобувача. За результатами вивчення дисертаційної роботи та наукових публікацій автора встановлено, що дослідження є структурованим, логічним, послідовним, відповідає заявленій меті та поставленим завданням, відображеним у роботі. Зокрема, наукові положення в тексті дисертації за формою викладу дохідливі, у смислового значенні взаємопов'язані. Структура, зміст, послідовність, взаємозв'язок підрозділів дисертації спрямовані на реалізацію основної мети.

Автор здійснив комплексне монографічне дослідження, яке полягає в удосконаленні теоретичних положень кримінального права в частині визнання практики Європейського суду з прав людини як потенційного джерела кримінального права України.

Належними є законодавча та доктринальна бази дослідження відповідної сфери регулювання суспільних відносин. Обґрунтованість сформульованих у дисертації положень підтверджується якісним аналізом використаних джерел.

Досить конкретні визначення завдань дослідження відтворюють особливе значення правової природи рішень Європейського суду з прав людини як джерел права в Україні; розмежування змісту понять: джерела матеріального кримінального та процесуального права; оцінки ступеню наукової розробки проблем визначення рішень Європейського суду з прав людини як джерел кримінального права у науці кримінального права; з'ясування сучасного впливу рішень Європейського суду з прав людини на розвиток кримінального законодавства та судової практики в Україні; дослідження рішень Європейського суду з прав людини в контексті інститутів Загальної частини КК України; дослідження рішень Європейського суду з прав людини в контексті інститутів Особливої частини КК України; визначення перспектив імплементації рішень Європейського суду з прав людини до кримінального законодавства України; формування пропозицій імплементації Рішень Європейського суду з прав людини до інститутів Загальної та Особливої частини КК України.

Такий підхід у формулюванні завдань є підтвердженням комплексного характеру дослідження, як такого, що полягає у необхідності послідовного розгляду теоретичних, законодавчих та правозастосовних аспектів визначеної проблеми.

Викладені наукові положення, висновки та рекомендації достатньою мірою обґрунтовані, логічно витікають з детального аналізу досліджуваного явища.

Основні наукові результати дисертації знайшли опубліковано у одинадцяти наукових публікаціях, з яких: п'ять – у вітчизняних фахових виданнях, шість – у тезах доповідей на міжнародних науково-практичних конференціях.

Наукова новизна висновків, пропозицій та рекомендацій, сформульованих у дисертації. Найбільш важливими положеннями та висновками наукової новизни проведеного дослідження є такі:

вперше:

- здійснено комплексне дослідження теоретико-прикладних проблем визначення рішень Європейського суду з прав людини як джерел кримінального права України;

- запропоновано розглядати правову природу рішень Європейського суду з прав людини як джерел права в Україні;

- надано оцінку ступеня наукової розробки проблем визначення рішень Європейського суду з прав людини як джерел кримінального права у кримінально-правовій літературі;

удосконалено:

- розмежування змісту понять: джерела матеріального кримінального та процесуального права у рішеннях Європейського суду з прав людини;

- сучасний вплив рішень Європейського суду з прав людини на розвиток кримінального законодавства та судової практики в Україні;

- значення рішень Європейського суду з прав людини в контексті інститутів Особливої частини КК України (визначення змісту оціночних ознак, ознаки злочинів проти життя та здоров'я, ознаки злочинів проти волі, честі та гідності, проти особистих прав та свобод людини та громадянина, проти власності, у сфері службової діяльності, тощо);

дістало подальший розвиток:

– перспективи імплементації рішень Європейського суду з прав людини до кримінального законодавства України;

– пропозиції імплементації Рішень Європейського суду з прав людини до інститутів Загальної та Особливої частини Кримінального кодексу України.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що сформульовані пропозиції, практичні рекомендації та висновки можуть використовуватись у таких сферах діяльності:

– *правотворчості* – для удосконалення кримінального законодавства, а також нормативно-правових актів, щодо розгляду судових справ національними судами;

– *правозастосовній діяльності* – для удосконалення правозастосовної практики тлумачення рішень Європейського суду з прав людини, в навчальному процесі – при викладанні курсу кримінально-правових дисциплін;

– *науково-дослідній роботі* – як підґрунтя для подальшої розробки теоретичних основ імплементації рішень Європейського суду з прав людини у національне кримінальне законодавство;

– *освітньому процесі* – для здобувачів вищої освіти під час викладання курсу кримінально-правових дисциплін.

Дискусійні положення та зауваження щодо оформлення та змісту дисертації. Поряд з новими і загалом позитивними пропозиціями дисертанта, слід звернути увагу на ряд положень дисертації, які потребують доопрацювання.

1. Потребує уточнення висновки автора про те, що правову природу рішень Європейського суду з прав людини необхідно розглядати як джерело права в Україні, оскільки автор не запропонував внести відповідні доповнення до ст. 3 «Законодавство про кримінальну відповідальність» КК України.

2. У підрозділ 1.2 автор присвятив дослідженню історії та сучасного впливу рішень Європейського суду з прав людини на розвиток кримінального законодавства та судової практики в Україні, а підрозділ 1.3 – дослідженню рішень Європейського суду з прав людини як джерел матеріального

кримінального права зарубіжних країн, проте у вступі відсутні відповідні завдання.

Зазначені зауваження та побажання не впливають на загальне позитивне уявлення про роботу, не зменшують її наукової новизни та практичної значимості і тому не є перешкодою для її представлення в спеціалізовану раду для офіційного захисту.

Відповідність дисертації профілю спеціалізованої вченої ради. За змістом дисертаційна робота Южеки Романа Сергійовича на тему «Рішення Європейського суду з прав людини як джерело кримінального права України», представлена на здобуття ступеня доктора філософії, повністю відповідає спеціальності 081 «Право».

Висновок про відповідність дисертації встановленим вимогам. Дисертація Южеки Романа Сергійовича на тему «Рішення Європейського суду з прав людини як джерело кримінального права України» є завершеною працею, в якій отримані нові науково обґрунтовані результати, що розв'язують конкретне наукове завдання у галузі кримінального права і в цілому відповідає вимогам пп. 6,7,8 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44, а її автор – Роман Сергійович Южека – заслуговує на присудження йому ступеня доктора філософії зі спеціальності 081 «Право».

Рецензент:

**Заступник директора ННІ права та інноваційної освіти
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ,
доктор юридичних наук, старший дослідник**

Максим ПОЧТОВИЙ

Підпис Почтового М.М. засвідчую:

**Проректор
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ
доктор юридичних наук, професор
Заслужений діяч науки і техніки України**

Олександр ЮНІН

